

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-13>

PECULIARITIES OF INTERGOVERNMENTAL TRANSFERS IN THE FORMATION OF LOCAL BUDGETS

ОСОБЛИВОСТІ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Bodnarchuk I. O.

*teacher at the Department
of Information, Economic
and Administrative Law, Faculty
of Sociology and Law,
National Technical University
of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv
Polytechnic Institute"
Kyiv, Ukraine*

Боднарчук І. О.

*викладач кафедри інформаційного,
господарського та
адміністративного права
Факультету соціології і права
Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Функціонування кожної держави, незалежно від форми реалізації економіки (ринкової, планової чи змішаної), ґрунтується на балансі видаткових функцій держави та її дохідних статей. Ефективне функціонування бюджетної системи будь-якої держави забезпечується міжбюджетними трансфертами, які є формами взаємовідносин між публічно-правовими утвореннями з питань регулювання бюджетних правовідносин, організації та здійснення бюджетного процесу [2].

Регулювання бюджетної системи будь-якої держави здійснюється за допомогою так званого горизонтального і вертикального вирівнювання. Горизонтальне вирівнювання вирішує проблему нерівномірного розшарування окремих територіальних утворень в залежності від їхньої прибутковості. Це вирівнювання здійснює територіальний перерозподіл коштів від більш «багатших» регіонів до більш «бідних».

Вертикальне вирівнювання необхідне для вирішення невідповідності дохідних можливостей бюджетів різних рівнів з їхніми видатковими функціями. Видаткові зобов'язання суворо розмежовуються між окремими органами влади, завдяки чому здійснюється збалансованість бюджетів по вертикалі. Оптимальне співвідношення горизонтального і вертикального вирівнювання забезпечує регіони і окремо взяті населені пункти необхідним рівнем фінансування, що дає змогу вирівнювати рівень життя населення в всій країні. Зазначене регулювання бюджетної системи в Україні здійснюється через міжбюджетні трансферти, основними видами яких є: субсидії, дотації,

субвенції, міжбюджетні трансферти державних позабюджетних фондів, а також інші міжбюджетні трансферти.[6]

Отже, міжбюджетні трансферти це поняття, яке на перший погляд може здатися складним, але за своєю сутністю є фундаментом для забезпечення збалансованого розвитку регіонів та ефективного функціонування публічних фінансів. В умовах децентралізації та розширення повноважень місцевих органів влади, міжбюджетні трансферти набувають особливого значення через те, що вони є складним правовим механізмом, який впливає на фінансову спроможність територіальних громад, тобто міжбюджетні трансферти допомагають вирівняти диспропорції в бюджетних ресурсах, забезпечуючи можливість надання якісних публічних послуг у всіх регіонах; реалізацію національних пріоритетів, а саме вони слугують інструментом для впровадження державних програм та політик на місцевому рівні, сприяючи досягненню загальнонаціональних цілей; соціально-економічний розвиток регіонів, іншими словами ефективне використання міжбюджетних трансфертів стимулює розвиток місцевої економіки, створення робочих місць та підвищення рівня життя населення тощо[3].

За своєю сутністю міжбюджетними трансфертами є кошти, що безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого, причому, можуть передаватися як з державного бюджету до місцевих бюджетів, так і у зворотному напрямку – від місцевих бюджетів до державного. У Бюджетному кодексі України наведені наступні види такої форми фінансування [1]:

- дотації, що за своєю правовою природою є міжбюджетними трансфертами, що надаються на безоплатній і безповоротній основі без установлення напрямку та умов їх використання;

- субсидії, тобто міжбюджетні трансферти, що надаються на умовах співфінансування видаткових зобов'язань нижчого за рівнем бюджету, а також грошові кошти, що надаються з бюджетів і позабюджетних фондів юридичним особам, які не мають статусу бюджетної установи та фізичним особам;

- субвенції, що означають міжбюджетні трансферти місцевим органам влади з боку держави, що виділяються на конкретні цілі та на визначений строк, обов'язково підлягають поверненню в разі порушення установлених строків або нецільового використання.

Отже, можна зробити висновок, що ці форми міжбюджетних трансфертів мають свої особливості, пов'язані з цілями і завданнями, на вирішення яких вони спрямовуються, а самі міжбюджетні трансферти є ключовим інструментом для забезпечення фінансової стабільності та збалансованого розвитку територіальних громад в Україні, оскільки сприяють вирівнюванню фінансової спроможності місцевих бюджетів,

забезпечуючи можливість надання якісних публічних послуг на всій території нашої країни [4]. Таким чином, необхідно проводити планомірну роботу з підвищення ефективності та результативності використання всіх видів міжбюджетних трансфертів, враховуючи їхні особливості. Тільки чітко вибудована і якісна система оціночної діяльності, спрямована на розвиток міжбюджетних відносин, дасть змогу скоротити неефективні видатки держави та покращити соціально-економічну ситуацію.

Література:

1. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 року № 2456-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Сидор, І. П. Міжбюджетні трансферти в системі доходів місцевих бюджетів: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 32. с. 363–370. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37726/1/55.pdf>
3. Маршук Л. М., Лупіна Д. А. Міжбюджетні трансферти у фінансовому вирівнюванні адміністративно-територіальних формувань. *Економіка і суспільство*. № 10/2017. С. 637–642. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/109.pdf
4. Шульга Т. М. Міжбюджетні трансферти на фінансування інфраструктури: сучасний стан і проблеми правового регулювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 680–682. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/163.pdf
5. Генкул Ю. В. Міжбюджетні трансферти: їх види і значення для місцевих бюджетів. *Юридичний науковий електронний журнал* 2020. № 9. С. 210–213. URL: http://lsej.org.ua/9_2020/52.pdf
6. М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Фінансове право України : навчальний посібник. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с. URL: <https://dSPACE.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4479/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%A4%D0%9F%D0%A3%20PDF%2005.04.2022.pdf>